

Ruimtelijke ratatouille



Het gemis aan nicotine maakt me slaperig; eergisteren besloot ik – na 40 jaar – te stoppen met roken. Het was als in die ‘platte’ toelichtende slogan bij de invoering van de Nota Ruimte: “Centraal wat moet, decentraal wat kan...”

Mijn handen spelen nu niet meer met de sigaret en de aansteker, mijn longen voelen niet meer die genoeglijke dreun bij het inhaleren, mijn hersens worden nu niet meer aangescherpt tot zuiverder denken, want juist daar in dat centrale bestuursorgaan van mijn lichaam had ik de beslissing genomen. Er zullen ongetwijfeld nieuwe en meer gezonde gevoelens voor terugkomen, maar voorlopig voelt dat besluit als hoogverraad en mijn decentrale organisatie ligt vooralsnog volkomen overhoop.

Het publieke debat over de verrommeling van ons land (sinds de verkiezingstijd vorig jaar november) riep ook telkens op tot meer centrale sturing. De NAI-directie, Ole Bouman en Patrick van Mil, constateerde in een discussiebijdrage op archined.nl rondom de kabinetsformatie dat er helaas geen ‘minister van Ruimte’ komt, “die alle ruimtelijke effecten van het beleid doorrekent en aan een leidinggevende visie onderwerpt, die daarbij met kracht een minimum aantal regels oplegt om de omgevingskwaliteit te waarborgen, die overtredingen van die regels aanpakt, en die tenslotte zorgt voor een cultureel ontwerpklimaat dat partijen/mensen stimuleert ook zonder die regels zorgvuldig te bouwen en prachtige dingen te maken.”

En Bjarne Mastenbroek roept in zijn ‘Brief aan de minister-president’ op tot nog krachtiger ruimtelijke leiding: “Je hebt publieke lichamen nodig die het mandaat

krijgen om hieraan te werken. Voor de ruimtelijke ordening van Nederland dienen deze groot, hypermodern ingericht en machtig te zijn. Ze staan op afstand van politiek en markt. Je zult dan ook beslissingen moeten accepteren die ons misschien niet (allemaal) welgevaldig zijn.” Gelukkig zijn die ‘machtige, publieke lichamen’ er nog niet, we leven per slot van rekening niet meer in oorlogstijd, dus moeten wij het gewoon doen met de drie ouderwetse democratische bestuurslagen: rijk, provincie en gemeente.

Afstemming tussen provincies moet dan wel serieus genomen worden door het rijk; denk aan de Randstad of het Groene Hart, die in drie provincies liggen. Waarna architectuurhistoricus Allard Jolles zich in de discussie mengt en constateert dat de provincie als tussenlaag veel te weinig geld en macht heeft om haar taak serieus af te dwingen: “Voor ‘serieus geld’ moeten we toch echt weer in Den Haag zijn, want behalve machteloos zijn provincies vooral budgetloos. En vervolgens zijn de gemeentes weer mede verantwoordelijk voor de uitvoering van die woningbouw. Geen nieuws, dit. Het wordt al jaren ‘bestuurlijke spaghetti’ genoemd, en dat is niet voor niets.”

En ten slotte merkt Dirk van den Heuvel op dat het “Uitgeven van gronden een meer dan aangename bron van inkomsten is voor gemeentes. Als je daar de vinger achter krijgt, kun je flink gaan sturen. Het kan natuurlijk niet in onze polder, maar stel je voor dat gemeentes verplicht werden die gelden in een provinciaal vereveningsfonds te storten – het zou snel afgelopen zijn met die nieuwe bedrijventerreinen... Tot die tijd blijft het gewoon stampot ben ik bang!”

Macht, fondsen en bestuurslagen, ons ruimtelijk beleid roept kennelijk vaker vergelijkingen met eten op. Na Italiaanse spaghetti en Hollandse stampot kies ik zelf voor ratatouille, het Franse gerecht met gestoofde groenten. Die naam verbasterde in onze taal en sluit zo goed aan bij de actualiteit: door gebrek aan sturing maakt ook het nieuwe kabinet van ons land een ratjetoe.

kavander@xs4all.nl

Leestip:

Kabinet Balkenende IV, Samen werken, samen leven, tekst Coalitie-akkoord CDA –PvdA – Christen Unie, 07 februari 2007 – zie ook www.regering.nl